

HET TOPTHEATER VAN 2010

FOTO: JONAS LAMPENS

mensen zullen denken of zeggen, die interesseren me. Natuurlijk zoek je als acteur of theatermaker een publiek. Maar je zoekt het niet omdat je vanaf de eerste stap die je zet, wilt behagen."

Het Manneke, de mannen van Radeis, het zijn zijn wapenbroeders geweest. Hij heeft nog meer van die mentale wapenbroeders die hem altijd op de been blijven houden.

"Ik ken de mens niet, maar ik heb altijd veel deugd gehad van Van Morrison. Hoewel er misschien gewoon niet met hem te werken valt. Het is iemand die stug maar gestaag zijn weg gevolgd heeft. Of iemand als Roland. Of iemand als saxofonist Archie Shepp, een mens die met anderen in zee gaat op het niveau van het hart."

Voor de film *Just Friends* van Marc-Henri Wajnberg speelde Josse De Pauw de begaafde Antwerpse saxofonist Jacques Sels. De Pauw ontmoette Archie Shepp, die in werkelijkheid de noten speelde die uit de sax van De Pauw kwamen. De Pauw nam lessen in vingerzetting maar toen hij 'Bésame mucho' speelde, wilde het niet lukken. Shepp kwam, vertelde hem over zijn improvisaties met Coltrane en zei: "You can do it, Jos. You can play it. If fucking De Niro can do it, why shouldn't you?"

"Dat helpt een mens vooruit. Schepp is een bijzondere figuur. Marc-Henri vroeg hem in

Er zijn weken in mijn leven dat niks echt moet, behalve bezig zijn met het materiaal dat overal voor het grijpen ligt, wat knoeien, en zien wat er aan mijn ribben blijft plakken

de studio 'Bésame mucho' te spelen maar dan een beetje 'bored'. Schepp dacht er even over na en zei toen: 'I can not do that, Marc-Henri, this is a nice tune, man, I can not play that bored.' Dat zijn goeie levenslessen. In grote lijnen heb ik denk ik de eigen integriteit, het woord is niet meer in de mode, kunnen bewaken en ben ik niet afgeweken van wat ik denk dat spelen is. Ik heb me in Brussel al van in het begin proberen te omringen met mensen die ik vertrouw en die mij af en toe tot de orde kunnen roepen."

Het woord

In de jaren die volgden op Radeis heeft hij woorden bij zijn visueel theater gevoegd, is hij beginnen schrijven. Hij kan de twee vergelijken. "Spelen is een veel te serieuze zaak om te doen alsof. Wat niet wil zeggen dat het geen vrolijkheid schept. Ik ben nooit blijer dan wanneer ik aan het spelen ben. Schrijven geeft lucht. Maar spelen is opener, weg als het gedaan is. Schrijven is bijna een koortsige toestand en het blijft zo lang liggen."

Het schrijven is vrij laat gekomen. "In 1984. Ik was al 33. Maar goed, ik heb altijd veel gelezen. Het woord is me altijd lief geweest. Bij *Ward Comblez* wilde ik eigenlijk een voorstelling maken voor meerdere personages. Maar we hadden te weinig geld. Zo is het een tekst voor mezelf en Peter van Kraaij. En we hadden zoveel plezier dat we het voortgezet hebben."

Het schrijven werd belangrijker naarmate het Nederlands thuis verstilde. In de jaren tachtig leerde De Pauw zijn vrouw Fumiyo Ikeda kennen, een danseres bij Rosas, en afkomstig uit Japan. "In de eerste acht jaar van ons samenleven spraken we Frans met elkaar. Ik had er plezier in met mijn eigen taal bezig te zijn. Uit compensatie. Het was heel fijn te merken dat ik toen ik met haar in Japan was, ook in het Nederlands kon schrijven. Ik kon mijn taal meepakken, dat gaf lucht."

Hij heeft nu een carrière van 35 jaar in het theater en film achter de rug. Hij heeft prijzen gekregen voor zijn teksten en voor zijn acteerprijs. "Ik moet gewoon doen wat ik altijd doe en dat is zonder plan. Er is geen lijn uitgestippeld, het komt voort uit een impulsieve, directe noodzaak. Ontmoetingen. En dan heel veel enthousiasme. Dat kan goed gaan en dat kan slecht gaan. In het stuk over Claus citeer ik een zin van hem. Claus zegt: 'Ik sla naar de schaduw der dingen in de hoop in een verloren keer de dingen zelf te mogen treffen.' Dit verwoordt heel goed wat ik doe, in mijn theater dan. "De vrijheid om te mogen zoeken, daar zal

ik altijd voor blijven vechten. Je moet het toeval mogen toelaten, willen toelaten, kunnen toelaten. Dat is in commerciële termen tijdverlies, maar er komen de mooiste dingen uit. Het zijn de dingen die opduiken en passant, die je zo begeesteren dat je er niet meer los van komt. Er zijn weken in mijn leven dat niks echt moet, behalve bezig zijn met het materiaal dat overal voor het grijpen ligt, wat knoeien, en zien wat er aan mijn ribben blijft plakken. Ja, dat is van 't beste."

Vriendschap

Met Fumiyo en zijn beste vriend Tom Jansen maakte hij samen de voorstelling *De meid slaan*. Het is een voorstelling waarin veel vragen worden gesteld zoals 'Hoe ver kan vriendschap gaan?'

"Vriendschap kan verder gaan dan de liefde, denk ik soms. Het zou weleens de langere stok kunnen zijn. Het is taaiër. Misschien is het goed dat we er niet zoveel van verwachten dan van de liefde. Wij hebben over liefde nogal wat geschreven en gezongen en gedanst, we vinden daar wel heel veel over, over liefde. Er zit aan die liefde een hele grote hebbigheid, een beetje een vuil kantje. Bah. Het van mij en het moet en het zal en... Vriendschap is daar veel beleefder in. Hoe kan een mens dat woord liefde nu nog een plek geven in zijn leven op een manier die een beetje zinvol is. Vriendschap begint een beetje onder dekking. We kunnen het goed vinden met mekaar, dat is al niet slecht. Bij liefde slaan we die stap meestal over. We zijn al voor het begonnen is aan het grote feest aan het denken. Vriendschap is iets wat me beter ligt."

Hij heeft altijd graag met vrienden samengewerkt. "Of het nu met een man of een vrouw is, vriendschap is een van de mooiste relaties die ik met een mens kan hebben. Het is open, ik kan daar het meest mee. Het is niet dwingend, bestaat zonder afspraken. De vanzelfsprekendheid die in vriendschap zit, is een luxe. Het is een rust die bindt. Er zijn geen verwachtingen, geen frustraties die verstikken. Ik ben een man die geen beslissingen kan nemen. Als ik met mijn auto een lege parkeergarage in rijdt, word ik radeloos, begin ik rondjes te rijden. Ik kan geen plek kiezen. Ik heb liever een volle garage waar nog net een of twee plekken zijn. Daarom kies ik voor vriendschap."

"Vriendschap is er al en kan alleen maar dikker worden. In mijn werk was er soms eerst de vriendschap, en soms kwam uit het samenwerken een vriendschap voort. Ik weet niet of het in die vriendschap noodzakelijk is om iets samen te maken, maar er moet iets zijn. Ik heb moeite met de pure vakmatige benadering in theater en film. Met Peter Vermeersch heb ik heel lang niets meer gemaakt. Maar in 2012 hebben we een periode gevonden waarin we samen aan de slag kunnen. Ik moet daar niet over nadenken in de zin van: is dit een goede carrière move. Daar gaat het al helemaal niet meer om. Het is een evidentie geworden."

"Een van mijn geboden is: 'De mensen met wie je werkt, moeten mensen zijn met wie je een tijd samen wil doorbrengen.' Er moet een mogelijkheid tot kameraadschap zijn om mij ergens op mijn plek te voelen. Ik weet ook dat niemand je veel geld zal betalen om te doen wat je zelf graag wilt. Je vrijheid kost je geld, maar ik heb ook geleerd dat je daar met veel plezier voor kunt betalen. Het is een houding die geluk afdwingt."

Hij is al heel lang getrouwd met Fumiyo. "Die lengte van dagen maakt het voor mij een solide vriendschap. En we zijn natuurlijk bij momenten gegaan voor de liefde. Er zijn momenten geweest dat we het niet gehaald hebben. Maar nogmaals: voor die vriendschap met zo'n schone lange adem, daar wil ik altijd opnieuw voor tekenen."

In zijn stukken heeft liefde vaak te maken met wachten en uitstellen. "Ik ben niet meer van plan er nog stukken over te maken... over de liefde. Ik ga nu over belangrijke dingen praten."

"Kunt u heel goed wachten?"
"Dat hangt ervan af op wat. Ik kan heel goed wachten op de bus. Als ik weet wanneer hij komt. Als ik niet weet wanneer hij komt, heb ik een groot probleem. (*lange stilte*) En misschien is dat geen slechte metafoer."

Retrospectieve Josse De Pauw. Van 7 tot 30 januari 2010 in KVS en Théâtre National. Naar aanleiding van dit festival brengt Houtekiet een elfde druk op de markt van 'werk', een verzameling literaire pels van Josse De Pauw. In Cinematek vanaf 19 januari een reeks films met Josse De Pauw. In Cinematek is dagelijks de Canvas documentaire te bekijken over Josse De Pauw, met interviews van Anna Luyten, in regie van Guido De Bruyn. Info www.kvs.be en www.theatrenational.be

Geen kans op verving in de tweede helft van het theaterseizoen 2009-2010. Maak alvast plaats in uw agenda voor deze voorstellingen.

Zomertrilogie

> Toneelgroep Amsterdam

Aanstaande donderdag al in première in Amsterdam, binnenkort ook in Vlaanderen: *Zomertrilogie*, een achtentiende-eeuwse komedie van Goldoni onder handen genomen door het ensemble van Toneelgroep Amsterdam in een regie van Ivo Van Hove. Wie zijn grandioze *Opening Night* en *Romeinse tragedies* zag, weet waarheen.

27 t.e.m. 31/1 in NTGent;
6 en 7/3 in deSingel, Antwerpen;
13 en 14/3 Kaaitheater, Brussel;
www.toneelgroepamsterdam.nl

Laura Exterieur

> SKaGeN

Met het stadstheaterfestival Antwerpse Kleppers nemen de Antwerpse gezelschappen opnieuw de Bourla in. Collectief SKaGeN opereert evenwel buiten met een hereneming van *Laura exterieur*, een bijzondere locatievoorstelling die enkele jaren terug ook al te zien was tijdens de Zomer van Antwerpen. Als publiek neem je plaats in de nok van de inkomsthal van het Centraal-Station, via een verrekijker en hoofdtelefoon kun je genieten van het spektakel dat zich beneden afspeelt en waarvan de onwetende reizigers onbewust deel uit maken.

2 t.e.m. 6/2 in Antwerpen Centraal.
www.skagen.be;
www.antwerpsekleppers.be

Re:Move

> dansfestival

Van 2 tot 13 februari wagen gereputeerde en beginnende choreografen zich aan het werk van illustere voorgangers. Zo buigt Jérôme Bel zich over het werk van Pina Bausch en waagt Boris Charmatz zich aan een nieuwe interpretatie van het werk van Merce Cunningham. Fabian Barba, een *absolute beginner*, geeft een verbluffende vertolking van legende Mary Wigman. Nicole Beutler legt Michael Fokine op de onderzoekstafel. Rachel Krische doet de revolutie van de jaren zestig en Deborah Hay over. Xavier Leroy dirigeert het publiek en Igor Stravinsky. DD Dorvillier geef haar eigen kijk op het werk van Deufert en Plischke. Jonathan Burrows, Chryssa Parkinson en Vincent Dunoyer ten slotte onderwerpen hun eigen parcours aan een kritische blik.

Kaaitheater en Beursschouwburg Brussel.
www.kaaitheater.be

Der Abschied

> Rosas / Anne Teresa De Keersmaecker en Jérôme Bel

Met *Der Abschied*, het laatste deel van zijn *Lied van de aarde*, schreef Gustav Mahler een lang, extreem complex lied dat nauwelijks dansbaar lijkt. Toch willen De Keersmaecker en Bel het werk choreografisch en theateraal recht doen. "Hoe dans je de wijsheid en de verstilling wanneer je geconfronteerd wordt met het onafwendbare dat zo meesterlijk wordt uitgedrukt in de compositie van Mahler?", vragen ze zich af. En ze voegen eraan toe: "We zullen ons tot ver voorbij onze fysieke grenzen in de muziek wagen en nemen het risico te falen of belachelijk bevonden te worden erbij. (...) Het werk zal zich zeker niet gewonnen geven, maar net zoals Mahler, wanneer hij geconfronteerd wordt met de dood, vrenten wij niets."

16 tot 19/2 in de Munt.
Daarna wereldtournee. www.rosas.be

Rail Gourmet

> Wunderbaum

Het collectief Wunderbaum zat vroeger bij NTGent, maar is nu terug naar Nederland. Wunderbaums nieuwste locatieproject *Rail Gourmet* speelt zich echter af in Brussel en is geïnspireerd op Rail Gourmet, een bedrijf onder het station Brussel-Zuid dat maaltijden inpakt voor de rijke zakenlui die met de Thalys en Eurostar sporen. Een hedendaagse *Upstairs, Downstairs* waarvoor Annelies Verbeke de tekst schreef. 10 t.e.m. 13/3 op locatie in Brussel, 24 t.e.m. 27/3 in Antwerpen; www.kvs.be; www.monty.be; www.wunderbaum.nl

La Grande Bouffe

> NTGent / Toneelgroep Amsterdam

NTGent en Toneelgroep Amsterdam brengen *La grande bouffe*, de beroemde film van Marco Ferreri, op het toneel. Enkele gezonde, succesvolle mannen besluiten te vreten, drinken en vrijen tot ze erbij neervallen. Is dat de ultieme daad van decadentie? Of de meest fundamentele manifestatie van de vrije wil? Regisseur Johan Simons onderzoekt beide mogelijkheden. 10 t.e.m. 13/3, 24 t.e.m. 27/3 in schouwburg NTGent. Ook op tournee. www.ntgent.be

(Big Girls Do Big Things)

> Eleanor Bauer / Good Move

(Big Girls Do Big Things) is een solo over aan- en afwezigheid, over vleselijkheid, het menselijke lichaam en identiteit. De jonge New Yorkse performer Eleanor Bauer gaat een boksmatch aan met zichzelf, slingerend tussen het bewuste en het onbewuste, rationaliteit en intuïtie, zwart en wit, mens en dier, linkerhersen helft en rechterhersen helft, man en vrouw, het fysieke en de psyche, het zelf en de ander. Bauer overschrijdt in *(Big Girls Do Big Things)* de grenzen van ras, geslacht, soort, fysieke beperkingen en mogelijkheden, waarbij ze tenslotte aan haar eigen lichaam ontsnapt. 12 tot 13/3 in Vooruit, Gent. Daarna wereldtournee. www.vooruit.be

Marzipan or plexi

> Marijs Boulogne

Het was de afgelopen tijd wat stil rond theatermaakster Marijs Boulogne, die enkele jaren geleden als Cie Buelens Paulina (samen met Manah De Pauw) hoge ogen gooide, maar ook solo wist te fascineren met *Excavations*, een dissectie van een gehaakte baby. Nu is ze terug met *Marzipan or Plexi*, een sprookje over 'honger': verlangen, (vrouwelijke) extase, symbiose en seksualiteit. 25 t.e.m. 27 maart in Kaaitheater, Brussel. www.kaaitheater.be

Philoktetes

> KVS

Raven Ruëll registreert Heiner Müllers versie van de Griekse klassieker *Philoktetes*, een politieke ménage à trois tijdens de Grieks-Trojaanse oorlog met Dirk Van Dijk als kille pragmaticus, Nico Sturm als wraakzuchtige banneling en Bruno Vanden Broecke als ambitieuze twijfelaar. 25 maart tot 3 april in KVS, Brussel. www.kvs.be

In de strafkolonie

> Toneelhuis/KVS

Voor zijn nieuwste productie baseert Olympique Dramatique zich op een tekst van Kafka waarin een ontdekkingsreiziger, een legerofficier en een executiemachine elkaar treffen. Bart Meuleman bewerkte de tekst, op scène staan naast Olympiquers Stijn Van Opstal en Geert Van Rangelberg ook David Durmez en Willy Thomas (KVS). 15 april tot 15/5 in Bourla, Antwerpen. Daarna op tournee. www.toneelhuis.be

De man zonder eigenschappen -

> Toneelhuis/De Tijd

Het Toneelhuis sluit het theaterseizoen af met *De man zonder eigenschappen 1: De parallelactie*, het eerste deel van een toneeldrieuik gebaseerd op Robert Musils meer dan 1.300 bladzijden tellende roman. Een titanewerk dus, maar regisseur Guy Cassiers, die al scoorde met zijn Proustcyclus (bij het RO Theater), is van geen kleintje vervaard. 10 t.e.m. 16/6 in Bourla, Antwerpen. www.toneelhuis.be

gen. Hij was niet gerust over mijn overlevingskracht in die wereld. Hij was ook een betweter. Als ik hem na een voorstelling vroeg: 'Pa, wat denk je ervan?' Dan zei hij: 'Ja, ja, ... stukken hé. Stukken. Er zaten goeie stukken in.' En dan begon hij op te sommen welke 'stukken' hij niet goed vond, wat hij anders zou hebben gedaan. Dat was verschrikkelijk. Ik kon er niet tegen. Hij heeft nooit theater gemaakt, nooit. Maar hij kon wel expliceren hoe hij het zou doen. Ik ben ooit teruggekomen uit Japan. Ik zei iets over links rijden op de weg. Mijn vader was ook een keer in Japan geweest. Opeens zegt hij: 'Maar Jos, ze rijden toch niet links in Japan.' 'Jawel, pa, ze rijden daar links.' 'Maar nee.' 'Ik kwam net terug, echt net, ik zeg: 'Vader, ik heb daar links gereden, dat is allemaal goed gegaan dus ik vermoed dat al die anderen ook links reden.' 'Nee, ze rijden daar niet links.' 'Ons moeder die dan nog eens zegt: 'Maar pa alstublieft, die jongen komt terug uit Japan en die zal toch wel weten waar hij gereden heeft.' Het is een tijdje stil zo. Dan opeens weer die stem van onze pa, toch nog eens: 'Ze rijden niet links in Japan.' Fantastisch, hé. Zo was hij. Ik heb er altijd in gesprekken met vrienden de nadruk op gelegd dat ik vooral op mijn moeder lijk, ook fysiek. Maar stilaan is er geen ontkomen meer aan. Ik word onze pa."

Wapenbroeders

"Mensen die onafhankelijk zijn, omdat er iets dwingenders bestaat dan de vraag wat de